

A

várhegy nyugati oldalán építendő új
út ügyében kiküldött vegyes bizottság
1885. évi október 27-én tartott üléséről felvett
jegyzőkönyv

Jelen voltak:

- I. a fővárosi közmunkák tanácsa részéről:
Baró Liptay Béla, Pucher József ta-
nácsstagok; Rupp Imre min. oszt. taná-
csos, előadó; Wohlfarth Henrik, min.
felügyelő és Hákos János kir. mérnök;
- II. Budapest fővárosi közönsége részéről:
Gorlóczy Károly alpolgármester, Pauer-
ner József, Kaszai Mór és Scheich Károly
főv. biz. tagok és Fleuffel Adolf, helyettes
főmérnök;
- III. a királyi palota építési bizottsága részéről:
Dr. Országh Sándor, min. tanácsos, ország-
gyűlési képviselő és Ubl Miklós építész.

Rupp Imre bejelentvén, hogy Baró Podma-
niczky Frigyes alelnök úr akadályoztatása miatt a
jelen ülésben részt nem vehet, az ő Nagyméltóságától

nyest megbízás folytán a tanácskozás vezetése Geleccy Károly alpolgármestert hívta fel, ki is ennek következtében az elnöki székét elfoglalván, a tanácskozás tárgyát a következőkben ismerteti:

Már a főváros általános szabályozási tervébe felvétele a scarvasztól a várba ennek nyugoti oldalán vezető útnak a létesítése. Itt mi azonban eddig ugyancsak csak szemügyre névvel megvizsgált, az időközben sürgős szükségé vált. Előnyöjében tudjuk és lelkiünkben örvendünk rajta, hogy a királyi palotának az elje terjesztett tervet szintén leendő kibővítését legkegyelmesebben elhatározni méltóztatott. Ez örvendés tény, melyre néve a kérdeményezésért egyaránt kövönettel tartozik a közmunkák tanácsának, a főváros és az egész ország, — természetesen azt teszi mindenképpel szükségessé, hogy az ítéltendő palotához megfelelő kocsi felhúzó beosztással. Itt mi tehát a közforgalom érdekében már evvelkel elért szükségessének len felismerve, mert a várba vezető legjobb út is, t. i. az Albrecht út helyenként a teherforgalmat szerfelett megnehezítő meredek lejtővel bír, az a palotai építkezés miatt egyuttal halasztottan sürgőssé is lett. Ennek következtében a királyi építkezés vezetésére alakított bizottmány megkeresésére a közmunkák tanácsa még 1853-ban megindította a tervezési munkát és azt a folyó évben be is fejezte. Feszült évenként három vagylagos terv, melyek ismertetésére is az elnökségnek rá vonatkozó előterjesztésének megtételére elnök Regeye Imret felkérve, az a következőket adja elő:

Az I. számú terv szerint az új út a palota utcából a scarvasztól néző hátrahoz megótt kiágazva vonná a kerület és a Legody utca felől belől s azzal megközelítőleg párhuzamosan haladna az új palota épület és a Zsigmond tereig abatt. A tervi bástyával szemben eszéval kelet felé álló kanyarulatot terv s így szabad a

lovastól, honnan déli irányt véve betorkol a jelenlegi fővárosi útba s hogy a Kristinavárossal is összeköttetés legyen, a fent leírt fővonalból a volt sörény utca irányában egy kiágazást tesz, mely a túlsó utcába vezet.

Az út szélessége 8 öl (15,47 mtr.); abból 5 öl (9,74 mtr.) kocsi út és egy egy gyalog út 1 1/2 öl (2,94 mtr.).

Az út állagossága és a kivevő a kanyarulatoknál, hol az utat visszintés.

A kocsi út szegély közzel: metszett trackyt követeltetnek el a járdától és makadamburkolattal láttatnak el, míg a járdák trackyt kockákkal követeltetnek és fasorral szegélyeztetetnek.

A mi a költségekkel illeti, ezen I. számú terv kivétel 723,426 forintba kerülne, melyből 239,855 ft. a kisajátításokra esik.

A városban levő terv a palota építési művezetésével közzel, ott az ellen több észrevétel merült fel. Nevezetesen, hogy ekként a királyi palota körvellen szemcsétségében nyugat felé csupa magánház volna, és ezeknek pinccsi egész a tervezett utat alá nyulvának, mely körülmény a szolgalmi jog miatt a kivétel el nem esélyt nehézséget gőrdíthetne. Továbbá a scarvasztól a Legody utca irányában már meglevő támpfalak még magasabbra volna emelendő, a mi a szegélyelt szempontok szerint. Képro kivonatossá volt jelerve, hogy az új út az Altila utcából induljon ki, szemben a palotával, s hogy az Altila utca és a palota közt szabad térség legyen. Ezen meggyőződésben, hogy a kérdésben fozgo út létesítésénél a palota építési minden esetre fejelettségűnek tekintendő, az elnökség a fentelbi észrevételeket méltányolva, más megfelelőbb terv készítését rendelte el és így keletkezett a II. és a III. számú terv, melyek tökéletesen meggyőzést abban,

hogy az új út az Illita utcából az ardtalos utca mel-
léli ágazék ki és serpentin alakban - keresztelve a Lo-
gody utcát - az új palota déli sarkához jutna; innen
a II. számú terv szerint egy felől a palota hosszával,
másfelől pedig a Logody utcával párhuzamosan ha-
lad a Keleti-felé nyaralóig. - Itt délnek fordul és ezen
irányt megtartja egész a Sigmund tornyig, hol kanya-
rodással, melyből eskély kiágazás van a palotához id-
nyuló közlekedés számára, - ismét északi irányt vesén,
a tőrös bastya alatt, hol a tábor utcával és feljebb a
lovas úttal találkozik, - a mostani fehérvári útba
szokad. - A kereszt sülvény is az építési mód ugyanaz,
mint az I. sz. tervnél. Az út része váltakozik 4% és 4.5%
között. Kivétel van azonban a kanyarulatoknál, hol
az úttest mérsékelt és a királyi palota előtt, hol az csak
2%. A kivételi költségek 776,556 ftban vannak kiscá-
mítva, mely összegből 435,504 ft a kivajátításokra es-
nek.

Átlérve a III. számú tervre, észreint az út
az előbbi tervnél említett serpentin alakjában a királyi
palota déli sarkához érven, innen párhuzamosan egy-
felől a palota hosszával, másfelől a Logody utcával - j-
saknak halad és ezen irányból az alagút föléli kelet
felé kanyarodást téve mellék ágával vissza fordul északra
és a Sigmund tornyon keresztül egész az új palota
lábához jut. - E mellék vonal körvonalozandó a királyi
palotához a közlekedést. - A fővonal az alaguton
tul is változatlanul megtartja északi irányát s így
haladva a tábor utca és a lovas út által képzett szög-
ben ívalakú fordulatot tesz, melyből délkeleti irányt
követve magába veszi a lovas utat, s a tábor utcát
és sként betorkol a mostani fehérvári útba.

Az út szélessége és építési módja ugyanaz

mint az I. és II. számú tervnél.

Ésési viszonyai megegyeznek a II. számú
tervezetével.

Mind a három terv gondoskodik több-
gyalogjáróról, melyek a Krisztina városból az új
úton által a várba fognak vezetni.

A III. számú terv költségei 837,551 ftban
vannak előirányozva, mely összegben a kapcsolatos
kivajátítások, 506,649 ftal szerepelnek.

Az elnökség követte a palota építési bi-
zottsággal mind a három tervet s utalva arra, hogy
a II. és III. sz. tervvel kapcsolatos nagyobb költségek
egyenesen a palota érdekében valnak, szükségessékké,
meltányosnak jelerte, miszerint az út létesítéséből szá-
mazó költségeket bizonyos arányban a palota építési
alapról viselje. - A tervet, a tervezett bizottság, illető-
leg a miniszterelnök írástól O. Felsége sine die is elju-
tollak s az építési bizottságtól vett átvételt szint legfel-
sőbb helyen a III. sz. terv találatotól legmegfelelőbbnek.
O. Felsége egyuttal kegyesen megengedni méltostatott,
hogy a palotaépítési alapról a költségek egy harmadát
viselje.

Ezek előbevitelénél után ajánlja az előadó,
hogy a bizottság szintén a III. sz. tervet méltostassék el-
fogadni, miután az kétségkívül legjobban megfelel
úgy a közforgalom és a palota érdekének, valamint
a város rendezési és szépítési szempontoknak is.

Az mi a költségeket illeti, azok egy harm-
da a palotaépítési bizottság részéről már biztosítva
lévén, csak a másik két harmadról kell gondoskodni,
s miután az utóbbiak kétségkívül az volna a legmél-

tányosabb megosztása, ha a még érdekelt másik^{ket} tényező is, t. i. a közmunkák tanácsa és a főváros szintén egy-egy harmadot vállalna magára, javasolja előadt, hogy a bizottmány ebben megállapodni méltóztassék.

Elnök ezután felkéri a bizottmány tagjait, hogy a fentebbi előterjesztésre nyilatkozzni sziveskedjenek.

Károly Siptay Béla szemben az előterjesztéssel abban a meztben van, hogy a II. sz. törv. a szépiérelési érdekek beczkáztatása nélkül volna kivihető, s miután az a III. számúnál tetemesen olcsóbb, megfontolandónak tartja, nem volna-e leghelyesebb a bizottmány részéről a másodikat a küldő hatóságoknak elfogadásra ajánlani?

Ennek ellenében a bizottmány többi tagjai oda nyilatkoznak, hogy a III. számú törv. mindenesetre nevezetes előnyökkel bír a II. felett nemcsak mivel az utóbbinál a szűzre való törekvés rovására 17 mtr. magas támfalakat kellene építeni, melyek fenntartása is folyton sok költséget igényelne, — hanem azért is, mert a történelmi nevezetességi Rigmund torony, mely a 17 méteres támfalakat építése esetében majdnem teljesen el volna dugva, a III. sz. törv. szerint egészen láthatóan fenntartatik s mintegy kopuját kiperi a királyi palotához vezető útnak.

Ugy lévén tehát a bizottmány meggyőződve, hogy a III. sz. törv. minden tekintetben legjebben megfelel a várhegy nyugoti oldalán építendő úthoz fűződő kívánalmaknak.

Geleözy Károly elnök azt elfogadottnak jelenti ki azval, miszerint a járdák az előterjesztéstől

előzőleg már most gránitszegélykővel láttassanak el. It mi a járdák burkolatát illeti, a bizottmány egyelőre abban állapodik meg, hogy azok brachyt burkolat helyett csak kikavicsoltassanak; de ha később jobb burkolat találtatnék szükségesnek, az is későbbi költségre lesz leterítendő.

Utterve a költségek viselésének kérdésére, az ajánlott méderatot, hogy t. i. a költségeket az érdekelt három tényező, nevezint a palota építési bizottság, a közmunkák tanácsa és a főváros egy-máskörte egyenlő arányban viseljék, tehát mindenkégy harmadot, — a bizottság igazságosnak és méltányosnak találván, azt egyhangulag elfogadja és abban állapodik meg, hogy miután legelő sorban a királyi palota érdekében szükséges kisajátítások lesznek végrehajtandók, — a költségek első harmadát a palota építési alap fedezze; a főváros pedig a maga jutalmát 30000 ftos évi résletekben fogja a fővárosi közmunkák tanácsának bevizgáltatni, e résletek esedékessége azonban csak akkor veendő kérdéset, a mikor a főváros a budai körút mai sz. költségeit a közmunkák tanácsa irányában már letöltöztette.

It mi a törv. kivételét illeti, tekintve, hogy az építés ügyével kezdettől fogva a közmunkák tanácsa foglalkozott, — a bizottmány a végrehajtással is őt kívánja megbíeni, akként, hogy az építésének felügyelése annak idején az érdekelt három hatóság küldöttjeiből alakítandó bizottmány küldessék ki.

It elnökség abbéli előterjesztése, hogy a legvesztársulat a fővárossal fennálló szerződésnél fogva köteles lesz az utat legrossz vezetékkel külön díjazás nélkül állatni, tudomásul vételven, a visszertekre néve a bizottmány abban állapodik meg, hogy

annak költségei az út építési költségekhez számítatván, ekként a fentebbiek értelmében közelebb viseltessenek; - ellenben az új úton szükséges faültetvényekről nemkülönben az út elhárítása után annak állandó fenntartásáról a főváros egymaga gondoskodjék.

A bizottmány továbbá fontolóra vevén, hogy az új út használatosága érdekében egyidejűleg a sarvas tér is véglegesen rendezendő lesz, elfogadja az elnökség előterjesztését, mely szerint a tée az általános szabályozási terv módosításával a III. számú terv ^{területéből részben} ^{aláírásban megfogalmazott} értelmében - tehát a városi iskola területével, az Attila utcánál levő szélesebb torkolat fenntartása az új útra való tekintetből különben is szükségesnek mutatkozván. A mi e terv tervezett leállítását illeti azt a már említett indokból az út építésével kapcsolatban határozza a bizottmány végrehajtani és a költséget az új út költségeihez számítva az érintett három hatóság között megosztani.

Ugyanazok az elnökség előterjesztése-re a határozza végre a bizottmány az illetékes hatóságoknál javaslatba hozni, miszerint az Attila utca a nyugati oldalon a sarvas tétől a János térig, hol az tényleg már 10 öl széles, emelk megfelelőleg szintén 10 öltre kiszélesítendő, azon okból, mivel az Attila utca ezen része mint folyótársa a budai körútnak és kezdete a várba vezetendő új útnak, elvitatlanul nagymerővű forgalomnak fog örvendeni. Elgondónak tartja azonban a bizottmány a javasolt kiszélesítést csak építkezések alkalmával résztől résztvevőnek. Emlékeztet a körút és az új várbeli úttal való összehang érdekében szükségesnek látja az Attila utca kádisek részének kereszt szelvényét már ezuttal megállapítani, javasolván e közben, hogy az út a következő beosztást nyerje:

Az út mindkét oldalán 3-3 mtr. szélességben létesítendő gyalogjárókat mellett 3-3 mtr. széles tér legyen, ezután mindkét oldalán a köcsüti vasútja sínei következőnek, s miután ezek egy-egy oldalán 1-30 mtr. széles területet foglalnak el, a köcsü út számára 5-305 mtr. maradjon.

Ezzel a tárgyalás befejeztetvén, Felocsy Károly úrót az ülést ezen kijelentéssel rekeszti be, hogy a fellelt jegyzőkönyv három egyenlő eredeti példányban fog kiállítatni, melyek egyike a közmunkák tanácsa számára Fugy Ferenc elnöknek, másika a palota építési bizottság számára Dr. Orszagh Sándor miniszeri tanácsosnak, és a harmadik példány a főváros részére saját kasszájába fog kiadatni.

Kelt. Budapeston mint fent.

Ministry of Public Works

Ullrich Károly

dukt

Fugy Ferenc

Szabó János

Orszagh Sándor

Károlyi Károly

Orszagh Sándor

Schick Károly

Wolfschlag Károly

Czuczor János

" A fellelt III. számú tervet szinte elfogadja, s"

kivánatosnak tartja tanulmányozás tárgyává tenni
ast, vajjon a várpalotába vezetö mellékút kiága-
zásától a fehérvári kapuig a föút nem-e a II. számu
tervben kitüntetett megoldáshoz hasonló folytatást nyer-
het, mert szerinte e megoldás a szépészeti tekinteteknek
inkább megfelel s - mire főszelyt fektet - kivitelezés olcsóbb."

Elkötözteti helyreigazítását a jesszökönyvben
felvett nyilatkozatának

Liptóczy Péter